

Handläggare
Jessica Wiklund (jwd005)

Fastställare
Hans Viklund (hvd007)

Gäller för
Regiongemensamt

Dokumenttyp	Fastställt
Riktlinje	2019-01-12
Giltigt till och med	Reviderat
2020-07-12	2019-01-12

Granskare
Anna-Lena Lundberg (blg010), Lena Berglund Friberg (lln003)

Dokumentnr / Version
373504 / Version 1

Processägare

Ytterligare information
Ersätter Vårdprogram fastställt
2012-06-07 Dnr
2031/73359/Version1

Våld i nära relationer

Innehåll

INLEDNING	2
Verksamhetsanpassade rutiner	2
UPPTÄCKA OCH IDENTIFIERA.....	3
Fråga som rutin.....	4
Fråga vid indikation	4
OMHÄNDERTAGANDE	4
DOKUMENTATION	4
BARNEN.....	4
BEDÖMNING AV SÄKERHET OCH RISK	5
POLISANMÄLAN, SEKRETESS.....	5
FÖRÖVARE/VÅLDSUTÖVARE.....	5

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2019-01-12	2019-01-12	2020-07-12	373504 / Version 1

Inledning

Samlad information finns på intranätet Våld i nära relationer.

Riktlinjen utgår från Socialstyrelsens SOSFS 2014:4 ”[Våld i nära relationer](#)”. Personal inom hälso- och sjukvården och tandvården bör ha kunskap om våld och andra övergrepp av eller mot närstående. Rekommendationen är att personal genomgår basutbildning via [Webbutbildning – webbkurs om våld](#).

De patientnära verksamheterna har ansvar för att:

- Förebygga våld
- Identifiera patienter som utsatts för, eller bevittnat våld
- Ge adekvat medicinskt och psykosocialt omhändertagande
- Göra korrekt dokumentation
- Samverka med och hänvisa till andra berörda aktörer
- Anmäla till kommunens socialtjänst när barn (0-18 år) misstänks fara illa eller far illa på grund av att de har upplevt eller bevittnat våld

Våld i nära relationer ger såväl akuta som kroniska skador av både fysisk och psykosocial natur. Våldserfarenheter har stor negativ påverkan på hälsa och livskvalitet samt att våld kan vara en bakomliggande orsak till många olika symtom och sjukdomar.

Begreppet våld i nära relationer inkluderar alla slags relationer mellan närstående. Det kan gälla parrelationer, syskonrelationer och andra familje- och släktrelationer. Den vanligaste formen av våld i nära relationer utövas av en man mot en kvinna som mannen har eller har haft ett förhållande med. Våld i nära relationer kan även ta sig uttryck i hedersrelaterat våld och förtryck. Särskilt sårbara grupper är äldre kvinnor, kvinnor med utländsk bakgrund, kvinnor i missbruksmiljöer, ungdomar, personer med funktionsnedsättning samt HBTQ-personer.

Verksamhetsanpassade rutiner

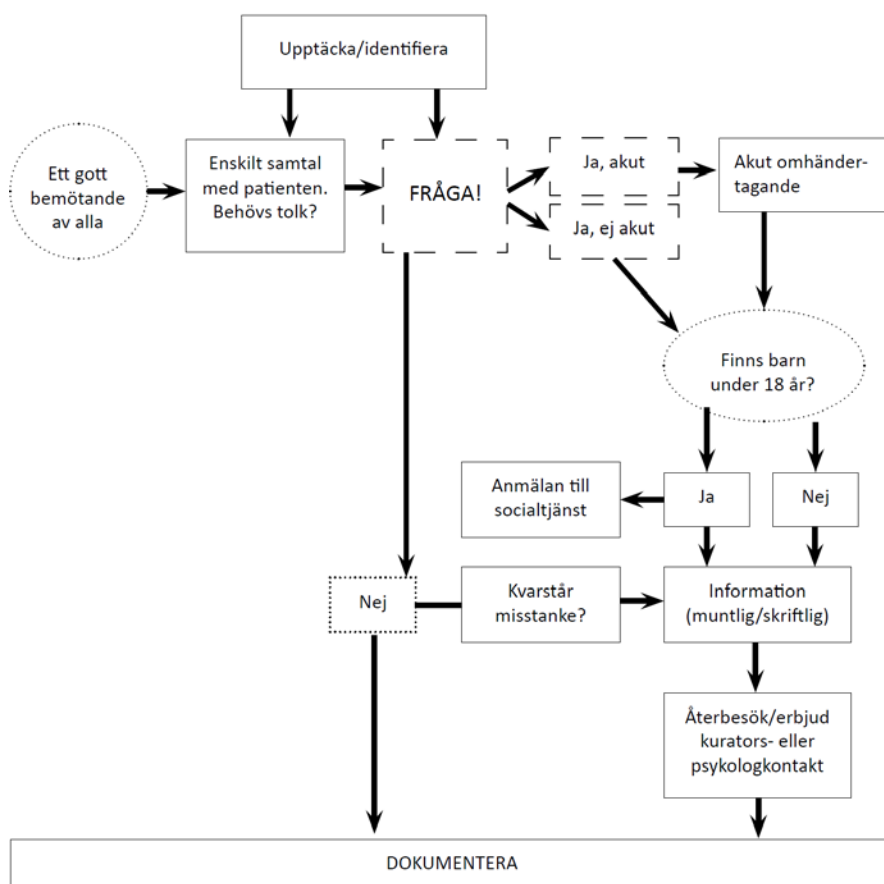
Verksamhetsanpassade rutiner ska utarbetas. Enhetschefer/verksamhetschefer ansvarar för framtagande av lokala verksamhetsanpassade rutiner som även innefattar hantering vid akut inträffat våld. Medarbetarna ska ha *kunskap* om våld och andra övergrepp av eller mot närstående för att ge god vård och för att kunna omsätta kunskaperna i det praktiska arbetet. I rutinerna ska hantering av både jakande och nekande svar på frågan om våldsutsatthet framgå liksom former för intern och extern samverkan.

Upptäcka och identifiera

Många våldsutsatta berättar inte spontant om våldet. Genom att fråga ökar möjligheten att få kännedom om tidigare eller pågående våldsutsatthet och därmed möjlighet att göra en korrekt anamnes. Undersökningar har visat att väldigt få patienter tar illa upp av att tillfrågas om våld. Frågan kan vara avgörande för patienten men även minska risken för missbedömning av den bakomliggande orsaken till patientens hälsoproblem.

Region Västernorrland har beslutat att frågan om våldsutsatthet ska ställas på rutin inom följande verksamheter:

- Primärvården
- Folktandvården
- Barn- och ungdomspsykiatri
- Vuxenpsykiatri

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2019-01-12	2019-01-12	2020-07-12	373504 / Version 1

Fråga som rutin

Varje verksamhet ansvarar för att upprätta egna rutiner för hur ofta och till vem frågan om våldsutsatthet ska ställas. Den rutinmässiga frågan om våldsutsatthet ställs till patienter 18 år och äldre med undantag för Ungdomsmottagningarna där särskild rutin för att ställa frågan om våldsutsatthet finns.

Fråga vid indikation

Förekomst av vissa symptom och tecken hos en patient kan indikera våldsutsatthet. Med kunskap om tänkbar orsak till symptom och tecken ökar förutsättningarna att kunna identifiera fler våldsutsatta och se våldsutsatthet som en möjlig förklaring. För mer information om symptom och tecken som kan indikera våldsutsatthet – se intranätet Våld i nära relation.

Omhändertagande

Beakta behov av vård såväl fysiskt som psykiskt. Informera om det stöd som hälso- och sjukvården kan erbjuda alternativt hänvisa till socialtjänsten för stöd och hjälp.

Dokumentation

Dokumentera alltid patientens svar och eventuellt vidtagna åtgärder. Särskild anteckning – Våldsutsatthet finns under Menprövning. Hur dokumentation ska ske framgår av manual för journalanteckning våldsutsatthet som finns på intranätet.

Rättsintyg är ett skriftligt medicinskt utlåtande som endast utfärdas efter begäran från polis eller åklagare i samband med en brottsutredning eller rättegång.

Barnen

Barn som växer upp i familjer där våld förekommer betraktas som brottsoffer. Många barn som upplever våld blir också själva utsatta fysiskt och psykiskt.

Hälso- och sjukvårdspersonal har skyldighet att anmäla till socialtjänsten vid misstanke om att barn far illa eller riskerar att fara illa. (Socialtjänstlagen 2001:453, 14 kap §1). Socialtjänsten kan konsulteras vid eventuell osäkerhet kring situationen. Om samtalet inte ska hanteras som en orosanmälan, berätta inte vilket barn det handlar om. *Kom ihåg*: det är din oro du anmäler.

I de fall barn är i behov av stöd hänvisas till Barnahus Västernorrland och stödgrupper för barn och unga genom kommunernas socialtjänst. För stöd från hälso- och sjukvården hänvisas till Primärvården Första linjen för psykisk ohälsa eller Barn- och ungdomspsykiatri.

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2019-01-12	2019-01-12	2020-07-12	373504 / Version 1

Bedömning av säkerhet och risk

En bedömning av säkerhet och risk bör alltid göras då våld i en nära relation påvisats. Gör en bedömning av faktorer som är viktiga för patientens säkerhet och skydd och om den våldsutsatta är trygg nog att kunna gå tillbaka till sitt hem. Detta bör göras vid varje kontakt om det är en pågående misshandelsrelation. Eventuella tankar på suicid bör också tas upp i detta sammanhang. Var särskilt uppmärksam på om våldet utövas av flera förövare och vilket stöd den utsatta personen har i sitt nätverk.

Om skydd behövs

Om patientens svar indikerar att situationen är hotande och risken är stor för att våldet ska öka bör man kontakta socialtjänsten för att aktualisera behov av ytterligare skyddsinsatser.

Polisanmälan, sekretess

Polisanmälan av våld i nära relationer kan göras av den våldsutsatta eller av hälso- och sjukvårdspersonal. Det bästa är om den som är utsatt själv anmäler.

Om inte patienten vill polisanmäla kan man i fall, där påföljden är mer än ett års fängelse, frångå sekretessen och anmäla från vårdens sida. Exempel på fall där detta är tillämpligt är våldtäkt, grovt koppleri, mord eller dråp. Vid tveksamhet kan polis eller åklagare rådfrågas utan att patientens identitet röjs.

Om händelsen är polisanmäld kan polisen begära *rättsmedicinsk undersökning*. Den utförs av rättsläkare eller läkare som har avtal med Rättsmedicinalverket (gäller brott som kan antas föranleda annan påföljd än böter).

Vid omhändertagande av offer för sexuella övergrepp, se [Handbok – Nationellt handlingsprogram för hälso- och sjukvårdens omhändertagande av offer för sexuella övergrepp – avsnitt Sekretessgenombrott](#).

Förövare/Våldsutövare

Kontroll och maktbehov är ofta den yttersta drivkraften bakom utövandet av våld i nära relationer. Länets kommuner erbjuder stöd och behandling för förövare/våldsutövare genom socialtjänsten.

Dokumenttyp	Fastställt	Reviderat	Giltigt till och med	Dokumentnr / Version
Riktlinje	2019-01-12	2019-01-12	2020-07-12	373504 / Version 1

Relaterad information

[Barnahus Västernorrland](#)

[Handbok om socialtjänstens och hälso-och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer](#)

[Hedersförtryck nationell stödtelefon \(tel: 010-223 57 60\)](#)

[Kvinnofridslinjen nationell stödtelefon \(tel: 020-50 50 50\)](#)

[Nationellt handlingsprogram för hälso- och sjukvårdens omhändertagande av offer för sexuella övergrepp](#)

[Orosanmälan – information från Socialstyrelsen](#)